

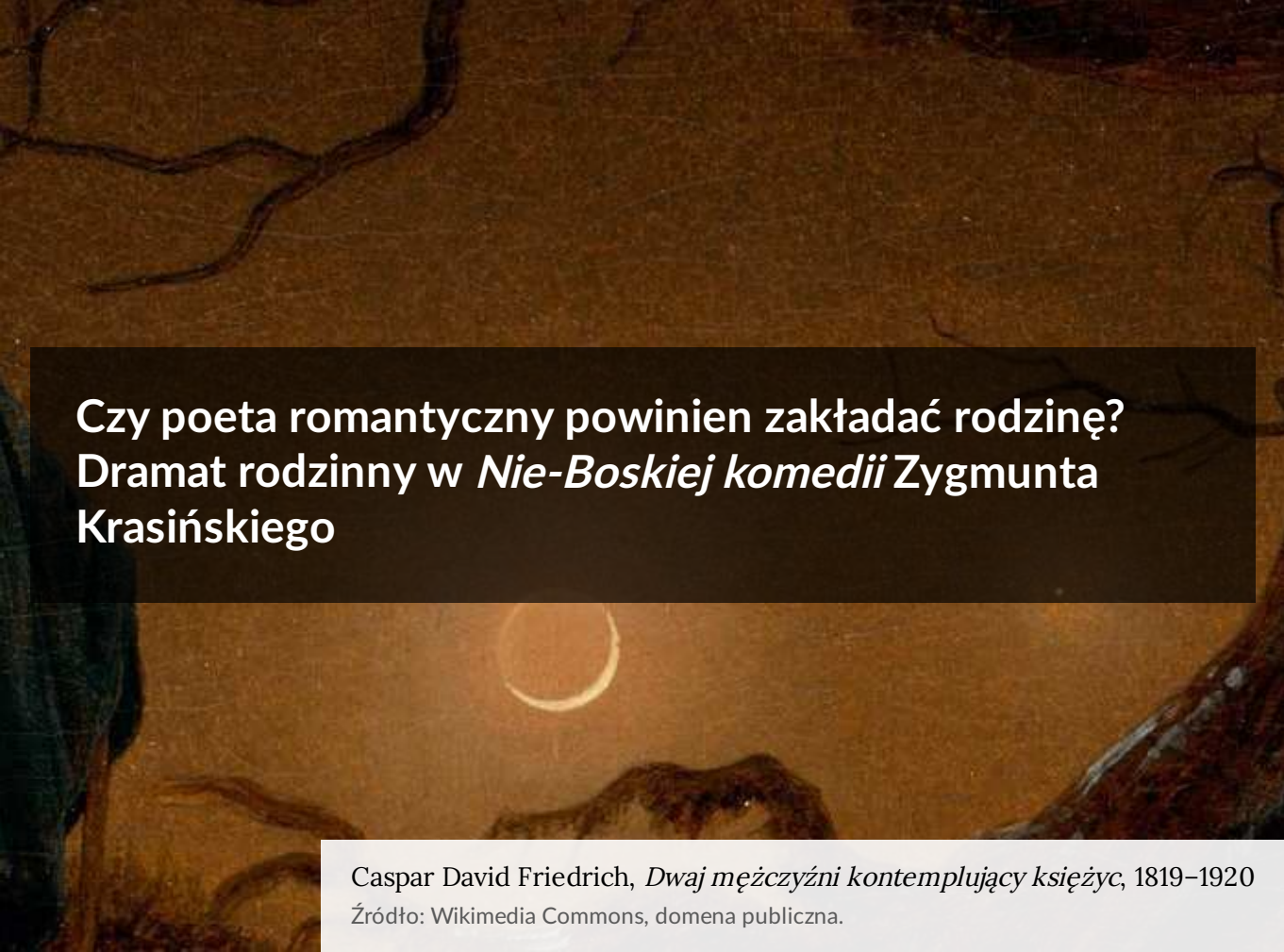

Czy poeta romantyczny powinien zakładać rodzinę? Dramat rodzinny w *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Kraśińskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film 1.](#)
- [Film 2.](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Zdzisław Libera, *Zygmunt Kraśiński*, Warszawa 1986, s. 29.
- Źródło: Zygmunt Kraśiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 20–25.
- Źródło: Zygmunt Kraśiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 6–7.
- Źródło: Zygmunt Kraśiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 30.
- Źródło: Zygmunt Kraśiński, *Nie-Boska komedia (przypisy)*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 20.

Czy poeta romantyczny powinien zakładać rodzinę? Dramat rodzinny w *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Kraśińskiego

Caspar David Friedrich, *Dwaj mężczyźni kontemplujący księżyc*, 1819–1920
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Zanim Hrabia Henryk będzie mógł podjąć decyzję, jaką rolę przypisać sobie w rewolucji, najpierw musi zmierzyć się ze swoim życiem. Część pierwsza i druga dramatu Kraśińskiego jest bowiem poświęcona sprawom osobistym bohatera, stanowi jedynie preludium tego, co ma nastąpić.

” Zdzisław Libera

Zygmunt Kraśiński

Ów strateg rewolucji, sędzia historycznych grzechów szlachty feudalnej, nosi na sobie z woli poety piętno tragizmu. Tragiczny bowiem jest wódz, który zastanawia się nad tym, czy myśl jego prowadzi do prawdy, czy jest tylko złudzeniem.

Źródło: Zdzisław Libera, *Zygmunt Kraśiński*, Warszawa 1986, s. 29.

Konflikt osobisty bohatera wynika z jednej strony z tego, że jest poetą i pociąga go ułuda świata kreacji, z drugiej zaś uwikłany jest w obowiązki społeczne, w tym

konieczność założenia rodziny, powinności wobec żony, posiadanie potomstwa i troska o nie.

” Zdzisław Libera

Zygmunt Krasiński

Tragedią bohatera jest fałsz wewnętrzny, dwoistość tkwiąca u podstaw psychiki artysty, który głosi piękno, ale sam jest daleki od ideału. „Przez ciebie płynie strumień piękności, ale ty nie jesteś piękną”.

Źródło: Zdzisław Libera, *Zygmunt Krasiński*, Warszawa 1986, s. 29.

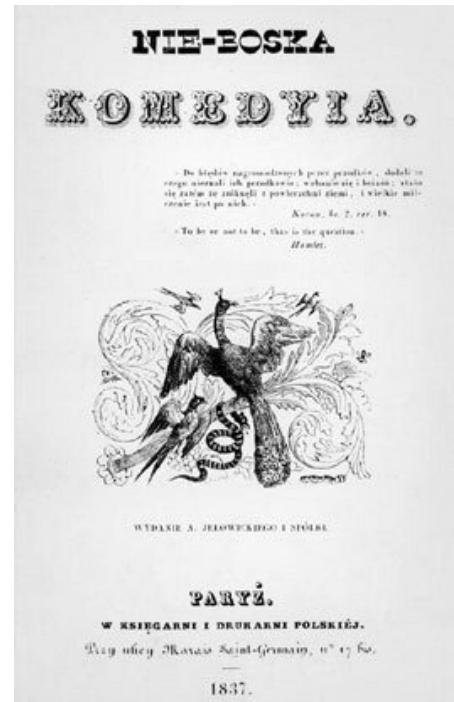
Twoje cele

- Zapoznasz się z pierwszą i drugą częścią dramatu, w których opisano relacje rodzinne Hrabiego Henryka.
- Wyjaśnisz, czym jest dramat rodzinny.
- Zdefiniujesz pojęcie *maksymalizmu estetycznego*.
- Na przykładzie postawy Męża określisz rolę poezji w życiu twórców romantycznych.

Przeczytaj

Czy poeta to człowiek naznaczony przez Boga, czy raczej opętany przez szatana?

Błogosławiony czy przeklęty? Jak podzielić świat pasji i powołania oraz obowiązków rodzinnych, by nie kolidowały ze sobą i nie odbierały czegoś najcenniejszego człowiekowi? W scenie rodzinnej, w której Hrabia Henryk pełni rolę Męża, dostrzeżemy wszystkie te [dylematy](#) aż nazbyt wyraźnie. Nie tylko mężczyzna naznaczony jest tutaj tragizmem egzystencji. Każdy z członków rodziny przeżywa swój osobisty dramat związany z wzajemnymi relacjami i powiązaniem.

Okładka *Nie-Boskiej komedii*, 1837

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

” Zygmunt Krasiński

Nie-Boska komedia

ŻONA

kładąc dłonie na głowie dziecięcia Gdzie ojciec twój, Orcio?

OJCIEC BENIAMIN

Proszę nie przerywać.

ŻONA

Błogosławię cię, Orciu, błogosławię, dziecię moje.

Bądź poetą, aby cię ojciec kochał, nie odrzucił kiedyś.

MATKA CHRZESTNA

Ale pozwólże, moja Marysiu.

ŻONA

Ty ojcu zasłużysz się i przypodobasz – a wtedy on twojej matce przebaczy.

OJCIEC BENIAMIN

Bój się Pani Hrabina Boga.

ŻONA

Przeklinam cię, jeśli nie będziesz poetą.

Mdleje – wynoszą ją sługi.

GOŚCIE

razem

Coś nadzwyczajnego zaszło w tym domu, wychodźmy, wychodźmy!
Tymczasem obrzęd się kończy – dziecię płaczące odnoszą do kolebki.

OJCIEC CHRZESTNY

przed kolebką

Jerzy Stanisławie, dopiero coś został chrześcijaninem i wszedł do towarzystwa ludzkiego, a później zostaniesz obywatelem, a za staraniem rodziców i łaską Bożą znakomitym urzędnikiem – pamiętaj, że Ojczyznę kochać trzeba i że nawet za Ojczyznę zginąć jest pięknie...

Wychodzą wszyscy.

*

Piękna okolica – wzgórza i lasy – góry w oddali.

MAŻ

Tegom żądał, o to przez długie modliłem się lata i nareszcie już bliski mojego celu – świat ludzi zostawiłem z tyłu – niechaj sobie tam każda mrówka bieży i bawi się dźbłem swoim, a kiedy go opuści, niech skacze ze złości lub umiera z żalu.

GŁOS DZIEWICY

Tędy – tędy.

Przechodzi.

*

Góry i przepaście ponad morzem – gęste chmury – burza. –

MAŻ

Gdzie mi się podziała – nagle rozplynęły się wonie poranku, pogoda się zaćmiła – stoję na tym szczycie, otchłań pode mną i wiatry huczą przeraźliwie.

GŁOS DZIEWICY

w oddaleniu

Do mnie, mój luby.

MAŻ

Jakże już daleko, a ja przesadzić nie zdołam przepaści.

GŁOS

w pobliżu

Gdzie skrzydła twoje?

MAŻ

Zły duchu, co się natrząsas z mnie, gardzę tobą.

GŁOS DRUGI

U wiszaru góry twoja wielka dusza, nieśmiertelna, co jednym rzutem niebo przelecieć miała, ot kona! – i nieboga twoich stóp się prosi, by nie szły dalej – wielka dusza – serce wielkie.

MAŻ

Pokażcie mi się, weźcie postać, którą bym mógł zgiąć i obalić. – Jeśli się was ulękne, bodajbym Jej nie otrzymał nigdy.

DZIEWICA

na drugiej stronie przepaści

Uwiąż się dłoni mojej i wzleć.

MAŻ

Cóż się dzieje z tobą – kwiaty odrywają się od skroni twoich i padają na ziemię, a jak tylko się jej dotkną, ślizgają jak jaszczurki, czołgają jak żmije.

DZIEWICA

Mój luby!

MAŻ

Przez Boga, suknię wiatr zdarł ci z ramion i rozdarł w szmaty.

DZIEWICA

Czemu się ociągasz?

MAŻ

Deszcz kapie z włosów – kości nagie wyzierają z łona.

DZIEWICA

Obiecałeś – przysiągłeś!

MAŻ

Błyskawica zrzenice jej wyżarła.

CHÓR DUCHÓW ZŁYCH

Stara, wracaj do piekła – uwiodłaś serce wielkie i dumne, podziw ludzi i siebie samego. – Serce wielkie, idź za lubą twoją.

MAŻ

Boże, czy Ty mnie za to potępisz, że uwierzyłem, iż Twoja piękność przenosi o całe niebo piękność tej ziemi – za to, że ścigałem za nią i męczyłem się dla niej, ażem stałem się igrzyskiem szatanów!

DUCH ZŁY

Słuchajcie, bracia – słuchajcie!

MAŻ

Dobija ostatnia godzina. – Burza kręci się czarnymi wiry – morze dobywa się na skały i ciągnie ku mnie – niewidoma siła pcha mnie coraz dalej – coraz bliżej – z tyłu tłum ludzi wsiadł mi na barki i prze ku otchłani.

DUCH ZŁY

Radujcie się, bracia – radujcie!

MAŻ

Na próżno walczyć – rozkosz otchłani mnie porywa – zawrót w duszy
mojej – Boże – wróg Twój zwycięża!

ANIOŁ STRÓŻ

ponad morzem

Pokój wam, bałwany, uciszcie się. –

W tej chwili na głowę dziecięcia twego zlewa się woda święta. –

Wracaj do domu i nie grzesz więcej. –

Wracaj do domu i kochaj dziecię twoje.

Źródło: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 20–25.

Félicien Rops, *Szatan siejący plewy*, 1882

Źródło: Muzeum Narodowe w Krakowie, domena publiczna.

Słownik

dylemat

(gr. *dílēmma*) – sytuacja wymagająca trudnego wyboru między dwiema różnymi
możliwościami; problem, alternatywa

maksymalizm

(łac. *maximus*) – stawianie wysokich wymagań sobie i innym, wysuwanie żądań wobec kogoś lub otoczenia; także: kierunek zakreślający najszersze granice filozofii, uznający metafizykę, intuicję, istnienie świata duchowego, nadprzyrodzonego itp.

Film 1.

Polecenie 1

Na podstawie wykładu dr. hab. Dariusza Dybka opisz typ rodziny Hrabiego Henryka. Wykorzystaj odpowiednie słowo z dwu podanych, którymi badacz charakteryzuje rodzinę w dramacie *Nie-Boska komedia*.

komórka społeczna/margines społeczny

monogamiczna/poligamiczna

pokoleniowa/nuklearna

egalitarna/patriarchalna

mezalians/endogamia

Polecenie 2

Jak na temat małżeństwa wypowiadają się romantycy, np. Zygmunt Krasiński lub George Byron? Sformułuj wypowiedź pisemną.

Trwa wczytywanie danych..

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RAqp3TFBIMuJ2>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o motywie rodziny w *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego.
Część pierwsza

Film 2.

Polecenie 1

Wyjaśnij, jak literaturoznawca dr hab. Dariusz Dybek definiuje pojęcie *dramat rodzinny*.

Polecenie 2

Odpowiedz na pytanie: Na czym polega maksymalizm estetyczny głoszony przez romantyków? Sformułuj swoją wypowiedź na podstawie wykładu.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem </preview/resource/REpasHlrE6oiR>

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższy fragment *Nie-Boskiej komedii*. Wypisz trzy pokusy czyhające na Męża oraz określ ich rolę w kształtowaniu jego postawy.

” Zygmunta Krasińskiego

Nie-Boska komedia

W drogę, w drogę, widma, lećcie ku niemu! – Ty naprzód, ty na czele,
cieniu nałożnicy, umarłej wczoraj, odświeżony w mgłę i ubrany
w kwiaty, dziewico, kochanko poety, naprzód.

W drogę i ty, sławo, stary orle wypchany w piekle, zdjęty z palu, kędy
cię strzelec zawiesił w jesieni – leć i roztozcz: skrzydła, wielkie, białe
od słońca, nad głową poety. –

Z naszych sklepów wynidź, spróchniały obrazie [Edenu](#), dzieło
[Belzebuba](#) – dziury zalepiem i rozwiedziemy pokostem – a potem,
płótno czarodziejskie, zwiń się w chmurę i leć do poety – wnet się
rozwiąż naokoło niego, opasz go skałami i wodami, na przemian nocą
i dniem. – Matko naturo, otocz poetę!

Źródło: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 6–7.

Ćwiczenie 2

Na podstawie podanego fragmentu rozważ w klasie, dlaczego Hrabia Henryk natchnienie poetyckie Żony nazywa przekleństwem.

” Zygmunt Krasiński

Nie-Boska komedia

ŻONA

Patrz na mnie. – Czy nie zrównałam się z tobą? – Wszystko pojmę, zrozumieć, wydam, wygram, wyśpiwam. – Morze, gwiazdy, burza, bitwa. – Tak, gwiazdy, burza, morze – ach! wymknęło mi się jeszcze coś – bitwa. – Musisz mnie zaprowadzić na bitwę – ujrzę i opiszę – trup, całun, krew, fala, rosa, trumna.

Nieskończoność mnie obleje
I jak ptak, w nieskończoności
Błękit skrzydłami rozwieję
I lecąc, się rozemdleję
W czarnej nicości.

MAŻ

Przekleństwo – przekleństwo!

ŻONA

obejmuje go ramionami i całuje w usta Henryku mój, Henryku, jakżem szczęśliwa. –

Źródło: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 30.

Ćwiczenie 3

W części czwartej Hrabia Henryk zwraca się do syna, który przewiduje rychłą śmierć swoją i ojca: „O synu, przebac, żem ci dał życie – rozstajemy się – czy wiesz, na jak długo?”. Czy według ciebie Hrabia Henryk słusznie prosi syna o przebaczenie? Czy jest winien jego ślepoty i wczesnego zgonu? Uzupełnij uzasadnienie.

Praca domowa

Wyjaśnij sens poniższego fragmentu na podstawie przeczytanej sceny z cz. 1. i 2. dramatu *Nie-Boska komedia*. Swoje wywody poprzyj przykładami cytatów.

” Zygmunt Krasiński

Nie-Boska komedia (przypisy)

A. Jung podkreśla wagę tej sceny: „[...] zrozpaczona, porzucona matka błogosławi go przed Bogiem na poetę; ale błogosławieństwo jest męką, ale błogosławieństwo jest przekleństwem, które odtąd jak duch zemsty nawiedza rodzinę i pędzi Męża od upadku do upadku. [...] W ten sposób słynne powiedzenie Freiligratha, przez wielu rozumiane fałszywie, że poezja jest przekleństwem – zostało wszechstronnie poetycko umotywowane i przewija się przez całą sztukę. Ponieważ poezja ukazuje się tu istotnie jako życie dla śmierci, choć zarazem jako śmierć za życia”.

Źródło: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia (przypisy)*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 20.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Czy poeta romantyczny powinien zakładać rodzinę? Dramat rodzinny w *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasinśkiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9) wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

21) Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zapozna się z pierwszą i drugą częścią dramatu, w których opisano relacje rodzinne Hrabiego Henryka;
- wyjaśni, czym jest dramat rodzinny;
- zdefiniuje pojęcie maksymalizmu estetycznego;
- na przykładzie postawy Męża określi rolę poezji w życiu twórców romantycznych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;

- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczeń zapoznaje się z pierwszą i drugą częścią dramatu Zygmunta Krasińskiego *Nie-Boska komedia*.
2. Uczniowie wyjaśniają również, w jakim sensie *Boska komedia* Dantego stanowi inspirację dramatu Krasińskiego. Jaki motyw świadczy o podobieństwie?

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji, formułuje cel zajęć oraz kryteria sukcesu. Uczniowie zapoznają się z sekcją „Wprowadzenie” i „Przeczytaj”.

Faza realizacyjna:

1. Dyskusja. Uczniowie odliczają do dwóch, dzieląc się na dwie grupy. Nauczyciel informuje, że będą dyskutować i wykorzystają do tego metodę akwarium. Nauczyciel wyjaśnia zasady dyskusji oraz określa jej czas. Czy poeta to człowiekznaczony przez Boga, czy raczej opętany przez szatana? Błogosławiony czy przeklęty? Jak podzielić świat pasji i powołania oraz obowiązków rodzinnych, by nie kolidowały ze sobą i nie odbierały czegoś najcenniejszego człowiekowi? Druga grupa obserwuje i zapisuje swoje spostrzeżenia dotyczące doboru i skuteczności argumentów, przestrzegania zasad i ogólnego przebiegu rozmowy. Po upływie wyznaczonego czasu następuje zamiana ról. Na zakończenie wybrane osoby przedstawiają na forum klasy swoje spostrzeżenia.
2. Nauczyciel odtwarza w klasie dwie części filmu na temat motywu rodziny w *Nie-Boskiej komedii*.
3. Uczniowie dzielą się na grupy. Zespół pierwszy na podstawie wykładu dra hab. Dariusza Dybka opisuje typ rodziny Hrabiego Henryka oraz formułuje wypowiedź pisemną na temat: Jak na temat małżeństwa wypowiadają się romantycy np. Z. Krasiński lub G. Byron? Zespół drugi wyjaśnia, jak literaturoznawca dr hab. Dariusz Dybek definiuje pojęcie *dramat rodzinny* oraz formułuje wypowiedź pisemną na temat: Na czym polega maksymalizm estetyczny głoszony przez romantyków?
4. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenia z drugiej sekcji multimedialnej.

Faza podsumowująca:

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Wybrany uczeń odczytuje cele lekcji, następuje wspólne omówienie: co udało się osiągnąć, do czego warto wrócić, czego nie udało się zrealizować i dlaczego. Później nauczyciel analizuje przebieg lekcji i przeprowadza ewaluację, z której wnioski wykorzysta w przyszłości.

Praca domowa:

1. Wyjaśnij sens poniższego fragmentu na podstawie przeczytanej sceny z cz. 1. i 2. dramatu *Nie-Boska komedia*. Swoje wywody poprzyj przykładami cytatów.

Zygmunt Krasiński *Nie-Boska komedia (przypisy)*

A. Jung podkreśla wagę tej sceny: „[...] zrozpaczona, porzucona matka błogosławi go przed Bogiem na poetę; ale błogosławieństwo jest męką, ale błogosławieństwo jest przekleństwem, które odtąd jak duch zemsty nawiedza rodzinę i pędzi Męża od upadku do upadku. [...] W ten sposób słynne powiedzenie Freiligratha, przez wielu rozumiane fałszywie, że poezja jest przekleństwem – zostało wszechstronnie poetycko umotywowane i przewija się przez całą sztukę. Ponieważ poezja ukazuje się tu istotnie jako życie dla śmierci, choć zarazem jako śmierć za życia.”

Źródło: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia (przypisy)*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974, s. 20.

Materiały pomocnicze:

- Zdzisław Libera, *Zygmunt Krasiński*, Warszawa 1986.
- Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia (przypisy)*, oprac. M. Grabowska, Wrocław 1974.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film 1.” do podsumowania lekcji.